

El Col·legi Oficial de Bibliotecaris- Documentalistes de Catalunya, avui

Eulàlia ESPINÀS

Maite COMALAT

RESUM: *Es fa un breu repàs d'alguns dels esdeveniments que en els darrers anys han marcat l'evolució del COBDC: el canvi organitzatiu de les associacions professionals, els canvis en les titulacions, el reconeixement en la funció pública i la valoració en el sector privat i l'aparició de noves professions. Així mateix es fa una anàlisi de les expectatives i demandes dels professionals en base als resultats de dues iniciatives que s'han dut a terme des del Col·legi i que han permès obtenir aquesta informació de primera mà i conèixer així quins són els reptes que es presenten per al futur més immediat.*

MOTS CLAU: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya; associacionisme; professió bibliotecària; paper del professional; mercat de treball.

Aquests darrers anys el sector professional bibliotecari-documentalista està vivint importants canvis, tant en la seva configuració i característiques, com en el seu procés d'organització associativa i en el seu context laboral. L'article fa una revisió d'aquesta situació a través d'un recorregut pels temes més rellevants.

D'altra banda, la professió es troba en un procés de canvi que ha dut el Col·legi a emprendre una sèrie d'estudis i treballs que ens han de permetre conèixer i captar les necessitats dels professionals, amb l'objectiu d'ajustar els serveis i activitats del Col·legi a aquestes noves necessitats. Hem volgut destacar en aquest article alguns resultats d'aquests estudis que considerem especialment interessants, ja que ofereixen una visió de les expectatives dels professionals i ens permeten presentar en quines línies ens hem proposat de donar-los resposta.

E. Espinàs. Presidenta. <eulalia.espinas@cobdc.org>

M. Comalat. Vicepresidenta. <comalat@ub.edu>

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya

Article rebut el desembre de 2007.

UN CANVI EN L'ORGANITZACIÓ ASSOCIATIVA DE L'ESTAT ESPANYOL

El COBDC ha estat, i encara és, un referent dins del món associatiu bibliotecari de l'Estat espanyol, ja que és la institució més antiga en aquest sentit i, sobretot, perquè és la que té un major nombre d'associats.

Però el panorama d'aquests darrers anys ha canviat de manera important en crear-se l'any 1988 la federació d'associacions de l'Estat, FESABID, i l'Associació d'Arxivers de Catalunya, l'any 1985. També per la desaparició de SOCADI, que es fusionà amb el COBDC l'any 1999, la qual cosa permeté augmentar el nombre de membres i, també, l'amplitud de perfils i la seva representativitat.

El grau d'implicació del COBDC amb uns i altres és necessàriament divers. Mentre que amb l'Associació d'Arxivers es mantenen converses periòdiques per tal de tractar temes comuns i coordinar activitats sobretot formatives, amb FESABID aquesta comunicació forma part del dia a dia, ja que en som membres de ple dret, amb representació a l'assemblea i amb participació activa en moltes de les iniciatives que es duen a terme. FESABID també ajuda a treballar de manera coordinada amb les altres associacions espanyoles, sobretot pel que fa a termes legals i altres temes que ens afecten a tots.

DE LA DIPLOMATURA A LA LLICENCIATURA

D'altra banda, els estudis universitaris de biblioteconomia han sofert un canvi important aquests darrers anys, i ben aviat n'hauran de fer un altre.

L'any 1992 s'aprovà oficialment la Llicenciatura en Documentació com a segon grau de la Diplomatura en Biblioteconomia que es venia fent des de l'any 1978, encara que posteriorment s'han fet diversos canvis de pla d'estudis.

Això ha suposat que molts professionals, diplomats ja fa uns anys, tornessin a la Universitat, ja sigui de manera presencial o virtual, fent un procés de reciclatge no massa habitual entre professionals que fa anys que estan en actiu.

Aquest camí, a més a més, ha obert la llicenciatura, com a estudi de segon grau que és, a diplomats o llicenciats d'altres especialitats a través d'un curs de complements de formació.

El fet ha provocat que s'hagin reconegut dos nivells d'estudis, amb una certa especialització, que no s'han vist reflectits en el reconeixement dels professionals com a diplomats o llicenciats de ple dret.

Aquest és un assumpte en el qual s'està treballant des del COBDC, explicant a les empreses i a les administracions que som professionals amb titulació específica reconeguda, en dos nivells, que convé respectar tant a l'hora de contractar-nos com a l'hora de remunerar-nos.

La tasca no és fàcil i suposa un procés llarg que, molt probablement, coincidirà amb l'entrada de les noves titulacions en el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior. Aquest nou projecte pretén harmonitzar els plans de formació europeus i s'hauran d'aplicar a totes les universitats. La proposta implica un únic títol de grau de quatre anys que elimina la diferència dels dos graus actuals. Aquest nou pla estava previst que entrés en vigor el proper curs 2010, tot i que recentment els rectors de les universitats catalanes ja han anunciat que possiblement s'endarrerirà un any.

LA FUNCIÓ PÚBLICA I ELS BIBLIOTECARIS-DOCUMENTALISTES

Els professionals vinculats al sector públic continuen sent una part important del sector. La gran sorpresa, possiblement, és la poca evolució que ha fet aquest sector pel que fa al reconeixement dels professionals.

Poques administracions públiques han reconegut el nivell de llicenciat als bibliotecaris quan aquests tenen la llicenciatura, fins i tot en casos que aquests ocupen càrrecs de responsabilitat, i molt menys en les convocatòries de noves places.

En aquest sentit, el Col·legi de fa temps que està treballant perquè les administracions ho tinguin en compte, però sempre ha servit d'escull una circumstància prèvia: en moltes administracions ni tan sols es reconeix l'especialització en biblioteconomia com a requisit previ per a exercir. Malgrat tot, el Col·legi continua informant tots aquells que fan convocatòries sense els requisits mínims indispensables i presenta demandes judicials sempre que la situació és legalment defensable.

LA VALORACIÓ EN EL SECTOR PRIVAT

Per tal que els professionals siguin reconeguts amb uns mínims indispensables de titulació i, sobretot, de remuneració econòmica, possiblement caldria fer obligatòria la col·legiació com a requisit per a exercir professionalment. Sense això, la llei del lliure mercat i la lliure competència fa que els mínims indispensables siguin difícils de fer complir. Però aquest és un requisit que que-

da molt lluny de les possibilitats immediates i no garanteix una millor valoració o reconeixement professional de manera automàtica.

Guanyar en aquest terreny passa per ser bons professionals, en el sentit ple del terme: amb capacitat d'adaptació, amb capacitat de polivalència i d'integrar-se en equips multidisciplinars, que coneguin a fons la seva especialitat i l'exerceixin amb professionalitat. Per això, des del Col·legi es treballa per a donar a conèixer tant el perfil que pot complir un professional del món de la informació en una empresa, com la remuneració mínima que està establerta, com el valor afegit que pot aportar un professional en un determinat entorn.

Un reflex de com de mica en mica el perfil i la valoració s'ha anat transformant és la multiplicitat d'empreses i de llocs de treball que estan emergint, cada vegada amb perfils més variats i poc classificables. Arribar a tots és un repte per al Col·legi no fàcil d'acomplir, per la qual cosa molt sovint s'ha optat per campanyes indirectes, ja siguin publicitàries, ja sigui estant presents en entorns no «estrictament» bibliotecaris.

NOVES PROFESSIONS EMERGENTS

Les noves professions que està fent emergir la societat de la informació estan estretament vinculades als professionals de la informació i els estan oferint noves possibilitats de treball, ja sigui en empreses de serveis, de gestió de continguts o simplement obrint oportunitats per a emprenedors que creen la pròpia empresa. De tota manera, no és una situació del tot reconeguda i això fa que sovint s'hagi d'entrar en competència amb altres professionals i haver d'explicitar allò que és obvi per nosaltres.

Trobem diplomats desenvolupant webs institucionals, organitzant activitats culturals o en recerca científica; de la mateixa manera que trobem historiadors, periodistes, informàtics, etc., fent tasques més pròpies d'un documentalista. Tots ells opinen que no són intrusos en altres sectors i que possiblement l'atractiu del lloc de treball rau en el fet que es troben just a la frontera i en interrelació amb altres professionals.

En aquest sentit, el Col·legi està treballant per obrir-se al màxim a les possibles necessitats d'aquests professionals. Amb especial dedicació als nous emprenedors, per als quals esperem poder oferir properament un espai de treball a la seu mateixa del Col·legi.

LES EXPECTATIVES DELS PROFESSIONALS EN L'ACTUALITAT

A continuació s'exposen les dades d'un estudi i els suggeriments reunits en un seguit de converses que s'han dut a terme des del Col·legi, amb l'objectiu de conèixer les expectatives i les necessitats dels professionals i poder fer un procés de reflexió sobre els serveis i l'activitat que duu a terme el Col·legi, així com la capacitat que té de donar-hi resposta.

1 Els resultats d'un estudi

Durant la primavera de 2007 l'empresa MetraSeis, especialitzada en estudis d'opinió, féu per encàrrec del Col·legi un estudi sobre com el valoren i què n'esperen els professionals del sector.

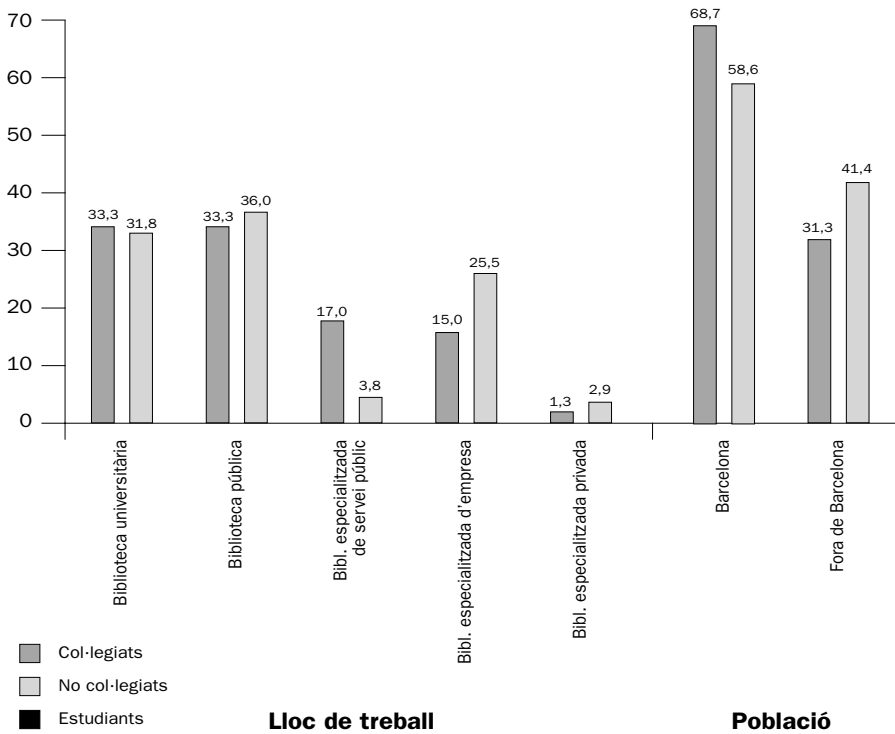
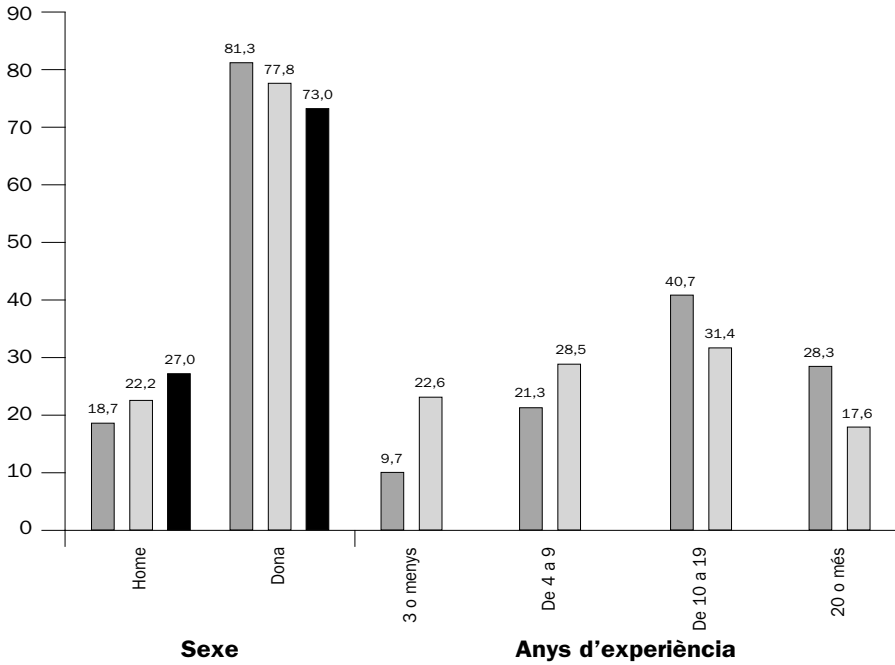
La investigació, de caràcter quantitatiu, es féu per mitjà d'una entrevista telefònica a una mostra de 300 professionals col·legiats i 250 no col·legiats, a més de 100 entrevistes personals a estudiants a la Universitat. En total, 650 persones han pres part en l'estudi

A continuació presentem les conclusions més rellevants que ha elaborat l'empresa mateixa, així com alguns dels gràfics que les il·lustren.

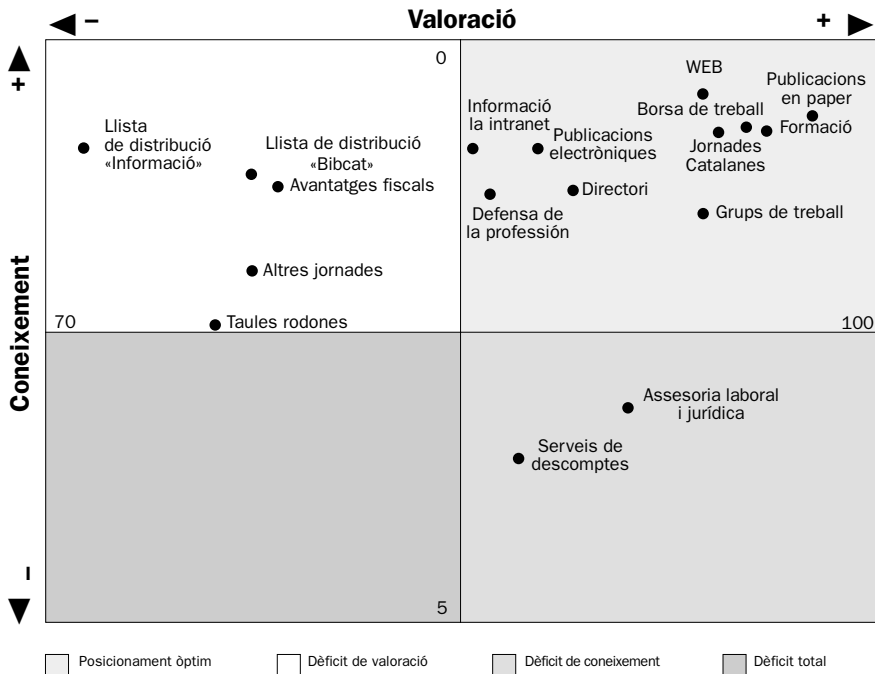
En la configuració dels entrevistats hi ha una destacada presència femenina, especialment entre els col·legiats on el 81,3% són dones; i destaca també la mitjana d'exercici de la professió dels col·legiats, 14,29 anys d'experiència, sobre la dels no col·legiats, que és de 10,79.

La distribució dels llocs de treball que s'observa en el gràfic fa emergir un vincle entre els professionals del sector públic i la col·legiació (66,5%), mentre que els professionals del sector privat i sovint més emergent tenen una baixa presència entre els col·legiats (només un 15%).

- El COBDC és l'associació o col·lectiu de bibliotecaris i documentalistes més coneguda entre tots els col·lectius estudiats amb una gran diferència amb la resta d'entitats que agrupen aquest tipus de professionals. Aquesta notorietat és, com era d'esperar, molt elevada entre els col·legiats (99,3%), força alta entre els no col·legiats (73,2%) i molt alta entre els estudiants (97%). Les quatre institucions citades a continuació, però a gran distància són l'Associació d'Arxivers de Catalunya, FESABID, ANABAD i l'IFLA.
- El principal mitjà pel qual s'ha conegut el COBDC és, en primer lloc i pel que fa als tres col·lectius, la universitat, mitjà especialment destacat pels estudiants (88%). Entre els no col·legiats, la universitat ocupa un 46,8% i els companys de feina un 28,7%. Entre els col·legiats, la universitat

- ha estat el mitjà de coneixement per excel·lència, amb un 76,9%, i els companys de feina, curiosament, només un 9,4%.
- El *coneixement dels diferents serveis* que ofereix el COBDC és *molt diferent* entre els tres col·lectius
    - entre els col·legiats es recullen els percentatges de notorietat més alts a gairebé tots els serveis, destacant la *formació* (96%) i la *borsa de treball* (95,3%), elements que, juntament amb el *web* i les *jornades Catalanes*, són els serveis més ben valorats, amb una puntuació per damunt del 7,5 (sobre 10).
    - entre els no col·legiats els percentatges de coneixement dels serveis que ofereix el COBDC són, en general, significativament més baixos. Els que més volum de mencions espontànies han recollit són *formació* (61%) i *borsa de treball* (33%), que juntament amb el *web* i les *publicacions electròniques* són els més valorats, amb una puntuació per damunt del 7,8 (sobre 10).
    - els estudiants són, en general, més coneixedors dels serveis que ofereix el COBDC que els no col·legiats i molt propers al coneixement que en tenen els col·legiats. Entre aquest col·lectiu els serveis amb una notorietat més elevada tornen a ser la *formació* (98%) i la *borsa de treball* (98%), serveis que juntament amb la *defensa de la professió* són els més valorats, amb una puntuació superior a la dels col·legiats mateixos, per damunt del 8 (sobre 10).
  - L'*associació entre coneixement i valoració* dels serveis del COBDC, i considerant els tres col·lectius d'estudi, posiciona en una situació especialment òptima als serveis de *web*, *borsa de treball* i *formació*; i en una situació de relatiu dèficit d'ambdós atributs *avantatges fiscals* i *servei de descomptes*. Curiosament, el col·lectiu que més coneix els serveis, el dels col·legiats, no en posiciona cap en el quadrant de «Dèficit total».
  - Entre els col·legiats s'aprecia un ús ampli dels diferents serveis, ja que de mitjana cada associat utilitza gairebé 8 dels serveis oferts pel COBDC. Els *serveis més utilitzats* són *publicacions en paper*, *web* i *formació*.
  - S'observa de manera general una *conformitat amb la situació actual*, reflectida en l'elevat nombre de mencions en «Res a millorar/Està bé» en les diferents línies d'activitat (en totes elles per damunt del 25%) que, juntament amb l'alt percentatge de «No sé què contestar» (en moltes enquestes al voltant del 30%), confirma l'elevat grau de satisfacció general detectat.

Serveis associats al COBDC. Associació entre coneixement i valoració del servei.

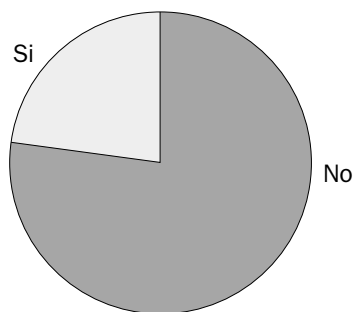
El gràfic mostra la posició relativa dels serveis del COBDC en funció del seu grau de coneixement (eix horitzontal) i valoració (eix vertical). Les línies que serveixen per a separar els quadrants es creuen en el que podem considerar «coneixement mig» «valoració mitja».

— A la sol·licitud que es fessin recomanacions de millora per cada línia d'activitat, els apartats referents a *formació, projecció i imatge del COBDC i local* són els que ofereixen més varietat de suggeriments:

- *Formació*: es demana una oferta més ampla i diversificada (21,7%); més descentralitzada, oferint més cursos fora de Barcelona (19%), i que sigui més actualitzada i sobre temes punters (18%).
- *Imatge i projecció del COBDC*: es demana que es faci conèixer més en general (20%), que tingui més presència als mitjans de comunicació (16%) i que se'n faci més publicitat (10%).
- *Local*: es demana una ampliació de l'espai actual (21,7%), la millora del local actual (13%), així com una ubicació més cèntrica o més ben comunicada (9,3%).

— Els *motius* esmentats per a *no estar col·legiat* per part dels professionals se centren principalment en l'argument «No estic llicenciat o diplomat»

Coneixement de la NO necessitat de ser llicenciat/diplomat per col·legiar-se

(43,5%). S'ha observat que el 77,3% d'aquests entrevistats *desconeixen que no cal ser llicenciat o diplomad per a poder col·legiar-se*.

- Pràcticament *1 de cada 4 no col·legiats que han participat en la investigació tenen la intenció futura de col·legiar-se* (el 9,2% segurament i el 14,2% probablement). Els serveis que hauria d'oferir el COBDC perquè es col·legiessin estarien relacionats principalment amb la *formació* (14,2%), *ampliar l'activitat a una zona geogràfica més ampla* (6,7%) i la *borsa de treball* (5,4%).
- Entre els estudiants la *intenció de col·legiar-se en un futur és superior que entre el col·lectiu de no col·legiats*: un 71% dels estudiants creu que es col·legiarà properament (el 48% segurament i el 23% probablement). Els motius més citats per a fer-ho són la *borsa de treball* (51,6%), *estar informat i vinculat al dia a dia de la professió* (25,3%) i la *formació*.

2 Esmorzem junts? o què diuen els professionals en directe

Durant el mes de juny, el Col·legi organitzà cinc esmorzars professionals a diferents llocs del territori (Girona, Tarragona, Lleida, Tortosa i Pineda de Mar) que volien ser un punt de trobada de la Junta del Col·legi amb els professionals i en els quals, al mateix temps, es proposava un diàleg al voltant de cinquanta idees provocadores per a les biblioteques.

Hi participà un total de 150 assistents dels diversos àmbits bibliotecaris: biblioteques públiques, especialitzades, universitàries, etc. Si bé això suposa un petit percentatge dels col·legiats, ens sembla un procés important de coneixement de necessitats i d'expectatives que poden permetre un fàcil ajustament del Col·legi als nous temps.

Les aportacions més rellevants que es recolliren poden resumir-se en els punts següents:

- La necessitat de poder beneficiar-se dels serveis del Col·legi sense haver de desplaçar-se necessàriament a Barcelona. En aquest sentit, destaquen les eines virtuals de comunicació i treball que s'estan desenvolupant, el pla de formació virtual i la possibilitat d'ampliar l'oferta de cursos presencials fora de Barcelona.
- La necessitat d'obrir la professió a altres coneixements, amb formació en temes col·laterals a les biblioteques, l'organització de viatges professionals, la creació d'un banc de recursos i bones pràctiques fet de manera compartida o l'elaboració d'estudis comparatius de temes diversos (de sous, de serveis, etc.).
- La necessitat de regular les tasques i les funcions dels bibliotecaris, per a fer front a la multiplicitat de tasques que se'ls demanen i, alhora, al treball coordinat amb altres professionals.

ELS REPTES DEL COBDC AVUI

Arribats a l'any 2007, i una vegada obtinguts els resultats exposats, des del COBDC ens hem proposat uns quants reptes que passen per tres grans eixos d'activitat:

1. Un Col·legi per als col·legiats:
  - promoure una participació activa i dinàmica dels col·legiats, ja sigui a través dels grups de treball, ja sigui afavorint la participació en aspectes diversos del COBDC, aprofitant que en són experts professionals, o oferint-los un espai de treball en el Col·legi mateix;
  - usar les TIC com a instruments per agilitzar i ampliar la comunicació entre grups, membres i serveis, entenen-les com una eina facilitadora dels processos interns, optimitzant recursos i informatitzant en un sentit global;
  - estendre l'activitat del Col·legi a tot el territori, amb una presència més intensa, amb una comunicació més fluida i afavorint que no passi tot per la capital;
  - especial menció mereix el projecte d'oferir formació virtual que ja ha vist la llum amb l'inici d'un curs per al 2007 i la proposta de nous cursos per a l'any 2008.

2. Els professionals en la societat:

- reforçar la projecció i la imatge dels professionals donant a conèixer el potencial professional, emprenent accions d'ordenació i reconeixement legal de les contractacions, creant comissions de seguiment, etc.
- difondre allò que passa a la societat que pugui ser d'interès per als professionals. Cal destacar la reconversió ja iniciada de les publicacions del COBDC, des del canvi d'orientació de l'*Item* amb l'absorció del *Bibliodoc*, fins a la lenta desaparició del format imprès a favor del format virtual, o l'edició sistemàtica de les directrius de l'IFLA.

3. El col·legi i el seu entorn:

- enfortir les relacions amb altres organitzacions, cooperant en aspectes específics d'interès comú, emprenent processos col·laboratius per a dur a terme activitats, etc.
- incrementar la presència del COBDC i dels professionals en entorns que no li són propis, fent-nos presents en entorns poc habituals però amb un cert vincle amb la professió, participant en processos impulsats per altres institucions, etc.

Com a paraules finals, volem ressaltar que el sentit del Col·legi està justificat sobretot si els seus components consideren que val la pena que existeixi. Per a aconseguir-ho, se'ls ha d'escoltar, naturalment, però també s'ha d'impulsar perquè nous projectes i tendències sorgeixin com un estímul per als col·legiats.

Això és senzill de dir i no tan senzill de fer, però aquest és el repte de tota organització de serveis i aquest és el repte al qual ha de fer front el Col·legi.

En el moment actual els temes més candents s'han exposat en aquest article. Només amb la perspectiva dels anys podrem saber si hem tingut la capacitat necessària per a donar-hi resposta.